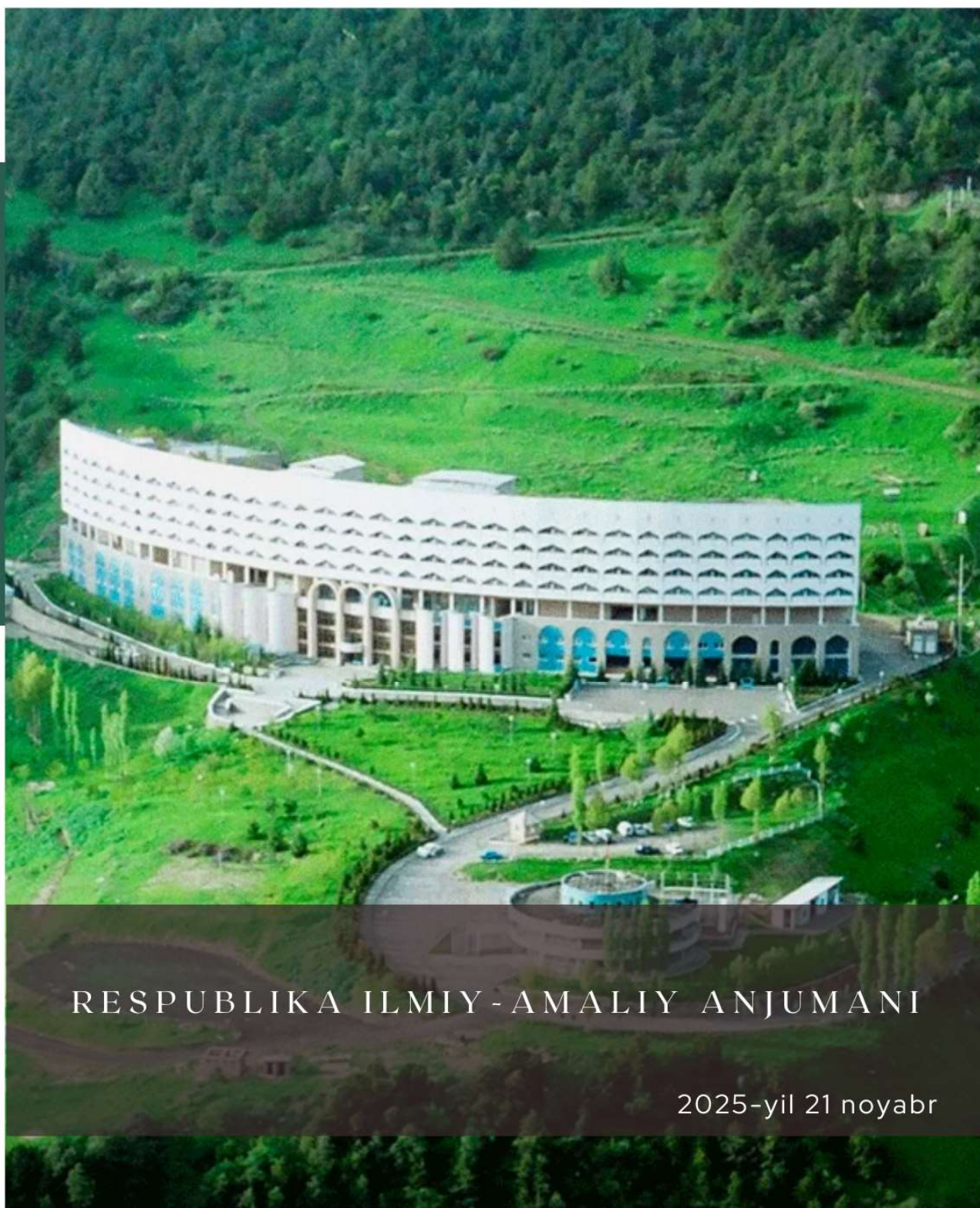

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO‘NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIIY
RIVOJLANISHINING ASOSIIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 616-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globalashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohasini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

XIZMATLAR SEKTORIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASH

Tirkashev Ulug‘bek Marif o‘g‘li

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali “Iqtisodiyot va turizm” kafedrasida assistenti

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi xizmatlar sektorida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning hududiy iqtisodiy o‘shiga ta’siri tahlil qilinadi. Statistik ma’lumotlar asosida xizmatlar ulushining ortib borishi, bandlikni ta’minlashdagi roli hamda investitsion faollikka ta’siri yoritilgan.

Kalit so‘zlar: xizmatlar sohasi, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, hududiy iqtisodiyot, iqtisodiy o‘sh, bandlik, investitsion faollik, moliyaviy resurslar, infratuzilma, tadbirkorlik muhiti

Аннотация: В данной тезисе анализируется влияние развития малого бизнеса и частного предпринимательства в секторе услуг на территориальный экономический рост. На основе статистических данных освещены рост доли услуг, их роль в обеспечении занятости, а также влияние на инвестиционную активность.

Ключевые слова: сфера услуг, малый бизнес, частное предпринимательство, территориальная экономика, экономический рост, занятость, инвестиционная активность, финансовые ресурсы, инфраструктура, предпринимательская среда

Annotation: This paper analyses the impact of developing small businesses and private entrepreneurship in the service sector on regional economic growth. Based on statistical data, the increasing share of services, their role in ensuring employment, and their influence on investment activity are highlighted.

Keywords: service sector, small business, private entrepreneurship, regional economy, economic growth, employment, investment activity, financial resources, infrastructure, business environment.

Zamonaviy iqtisodiyotda xizmatlar sektori iqtisodiy tizimning eng muhim va tez rivojlanayotgan tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda xizmatlar sektorining yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 60–75 foizgacha yetadi. Bu esa iqtisodiy rivojlanishning yangi bosqichi — postindustrial iqtisodiyot shakllanayotganidan dalolat beradi. Mazkur jarayonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik xizmatlar sektorining asosiy drayveri sifatida namoyon bo‘ladi.

Kichik biznes subyektlari xizmatlar sektorida yuqori darajadagi moslashuvchanlikka ega bo‘lib, bozor talablariga tez javob bera oladi. Aynan shu xususiyat tufayli ular yangi xizmat turlarini joriy etish, innovatsion yechimlarni amaliyotga tatbiq etish hamda iste’molchilar ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, kichik biznes subyektlari iqtisodiyotda raqobat muhitini

shakllantirish, narxlarning barqarorligini ta‘minlash va xizmatlar sifati oshishiga xizmat qiladi.

Hududiy iqtisodiy o‘shish masalasida xizmatlar sektorining ahamiyati yanada ortadi. Sababi, ishlab chiqarish sanoati ayrim hududlarda cheklangan bo‘lishi mumkin, biroq xizmatlar sektori deyarli barcha hududlarda rivojlanish imkoniyatiga ega. Bu esa hududlararo iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirishga yordam beradi. Xizmatlar sektorida kichik biznesni rivojlantirish orqali hududlarda yangi ish o‘rinlari yaratiladi, aholi daromadlari oshadi va umumiy iqtisodiy faollik kuchayadi.

Bugungi kunda ko‘plab davlatlarda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e‘tirof etilmoqda. Soliq imtiyozlari, subsidiyalar, kreditlar va grantlar orqali kichik biznes subyektlarini rivojlantirishga keng imkoniyatlar yaratilmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar rivoji xizmatlar sektorida yangi biznes modellarining paydo bo‘lishiga olib kelmoqda.

Mazkur tezisning dolzarbligi shundaki, xizmatlar sektorida kichik biznesni rivojlantirish orqali hududiy iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash mexanizmlarini ilmiy asosda o‘rganish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish zarurati ortib bormoqda. Shu bois ushbu tadqiqot xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi o‘rni, kichik biznesning ahamiyati hamda ularning o‘zaro bog‘liqligini chuqur tahlil qilishga qaratilgan.

Xizmatlar sektori iqtisodiyotning uchinchi sektori sifatida qaralib, u moddiy mahsulot ishlab chiqarishdan ko‘ra xizmatlar ko‘rsatish bilan bog‘liq faoliyatni o‘z ichiga oladi. Iqtisodiy nazariyada xizmatlar sektori rivojlanishi iqtisodiy taraqqiyot darajasining muhim ko‘rsatkichi hisoblanadi. Klassik iqtisodchilar ishlab chiqarishga asosiy e‘tiborni qaratgan bo‘lsalar, zamonaviy iqtisodiy nazariyalar xizmatlar sektorining ustuvor ahamiyatini ta‘kidlaydi.

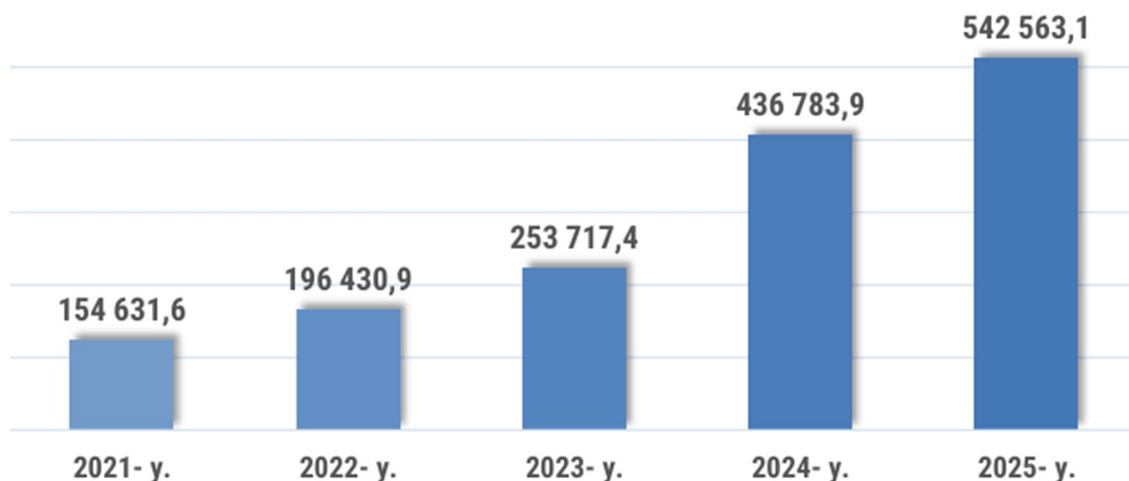
Institutsional iqtisodiyot yondashuvi esa iqtisodiy rivojlanishda davlat siyosati va institutlarning rolini alohida ta‘kidlaydi. Kichik biznesni rivojlantirish uchun qulay institutsional muhit — ya‘ni qonunchilik bazasi, moliyaviy tizim, infratuzilma va ta‘lim tizimi muhim ahamiyatga ega.

Xizmatlar sektorining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- nomoddiylik (xizmatlarni saqlab bo‘lmaydi);
- iste‘mol va ishlab chiqarishning bir vaqtda amalga oshishi;
- yuqori darajadagi moslashuvchanlik;
- mijoz bilan bevosita aloqaning mavjudligi.

Bu xususiyatlar xizmatlar sektorini kichik biznes uchun qulay soha sifatida shakllantiradi. Chunki kichik biznes katta kapital talab qilmaydigan, tez tashkil etiladigan va bozordagi o‘zgarishlarga tez moslashadigan faoliyat turi hisoblanadi.

Statistik ma‘lumotlar xizmatlar sektorining iqtisodiyotdagi ulushi izchil ortib borayotganini ko‘rsatadi. So‘nggi yillarda xizmatlar sektorining yalpi ichki mahsulotdagi ulushi sezilarli darajada oshgan. Bu esa iqtisodiyotning tarkibiy o‘zgarishlarga uchrayotganidan dalolat beradi.

1-rasm¹²⁶ Ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmi (mlrd so‘mda)

Ushbu diagrammada 2021–2025 yillar davomida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmi (mlrd so‘mda) dinamikasi aks ettirilgan bo‘lib, unda xizmatlar sektorining izchil va tez sur‘atlarda o‘sib borayotgani yaqqol ko‘rinadi.

Xizmatlar sektorida kichik biznesni rivojlantirish hududiy iqtisodiy o‘shiga ko‘p qirrali ta’sir ko‘rsatadi. Birinchidan, u iqtisodiy diversifikatsiyani ta’minlaydi. Ya’ni iqtisodiyot faqat bir yoki ikki tarmoqqa bog‘liq bo‘lib qolmaydi, balki turli xizmatlar orqali kengayadi.

Ikkinchidan, kichik biznes bandlikni oshiradi. Xizmatlar sektorida ish o‘rinlari yaratish nisbatan oson va kam xarajat talab qiladi. Bu esa ayniqsa mehnat resurslari ko‘p bo‘lgan hududlar uchun muhimdir.

Uchinchidan, investitsion faollik oshadi. Xizmatlar sektorida kichik biznesni rivojlantirish uchun katta kapital talab qilinmaydi, bu esa investitsiya kiritishni osonlashtiradi.

To‘rtinchidan, innovatsion rivojlanish ta’minlanadi. Raqamli texnologiyalar, elektron savdo va onlayn xizmatlar kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Xizmatlar sektorida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hududiy iqtisodiy o‘shini ta’minlashning muhim omili hisoblanadi. Ushbu sektor iqtisodiy diversifikatsiya, bandlikni oshirish, investitsion faollikni kuchaytirish va innovatsion rivojlanishni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, xizmatlar sektorini rivojlantirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishish mumkin. Shu bois ushbu yo‘nalishda davlat siyosatini kuchaytirish, kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. BMT Bosh Assambleyasining 75-sessiyasidagi nutqi. – Nyu-York, 2020-yil 24-sentabr.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tadbirkorlar bilan ochiq muloqotdagi ma’ruza. – Toshkent, 2021-yil 20-avgust. – URL: <https://president.uz/uz/lists/view/4550>

¹²⁶ Stat.uz O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi

3. O‘zbekiston Respublikasining “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”.
5. Pardayev M.Q., Mamasoatov T.X., Murotqobilov A.A., Rahimov H.A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik: rivojlanish muammolari va yechimlari: monografiya. – T.: “Navro‘z”, 2013. – 60 b.
6. Saidikramov B.S. Inson taraqqiyoti indeksini rivojlantirishda byudjet mablag‘laridan foydalanish // *Science and Education*. – 2020. – №1(2). – B. 280. – URL: www.openscience.uz
7. Abdullayev Yo.A. Moliya bozorlari va investitsiyalar. – T.: Iqtisodiyot, 2021.
8. Qodirov A., Rahimov B. Xizmatlar sohasida kichik biznesni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari // *Iqtisodiyot va innovatsiyalar*. – 2022. – №3.
9. World Bank. Small and Medium Enterprises (SMEs) Finance. – Washington, DC, 2023.
10. OECD. Enhancing the Contributions of SMEs in a Global and Digitalised Economy. – Paris, 2021.
11. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari. – Toshkent, 2024. – URL: <https://stat.uz>
12. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА // *Academic literature*. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
13. Khudoyarov R., Kamolov D., Azamatov B. Economic growth, business circulation and economic development // *Science technology&Digital finance*. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 21-24.
14. Kamolov D., Asrayev S. STATE POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETITION IN UZBEKISTAN // *Science technology&Digital Finance*. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 353-361.
15. Цой М., Иброхимов Ш. СОВРЕМЕННАЯ СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ // *International Journal of scientific and Applied Research*. – 2024. – Т. 1. – №. 3. – С. 24-28.
16. Kamolov D., Ismoilova D. RAQAMLASHTIRISHNING O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA‘SIRI // *Science technology&Digital finance*. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 301-306.
17. Цой М. П. Экономика Узбекистана и роль развития сферы услуг // *Экономика и социум*. – 2023. – №. 5-2 (108). – С. 1272-1279.
18. Kamolov D., Ismoilova D. THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN // *Science technology&Digital Finance*. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 301-306.

139.	<i>A'zamova Aziza Olimjon qizi.</i> Yog‘-moy sanoati korxonalarida soliq auditini axborot tahliliy ta‘minoti	530
140.	<i>Xasanov Baxodir Akramovich.</i> Soliqlar auditini raqamlashtirish	535
141.	<i>Odilov Erkin Tursunovich.</i> Toshkent viloyatini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari	539
142.	<i>Kandaxarov Zafar Ishratovich.</i> Innovatsion rivojlanishda inson kapitalining o‘rni	543
143.	<i>Xayrullayev Abdusattor Abduqahhor o‘g‘li, Axmedova Feruza G‘ayrat qizi, Abdirasulova Nargiza Sharifjon qizi, Aliyev Javoxir Jaxongir o‘g‘li.</i> O‘g‘zaki nutqni rivojlantirish va tinglab tushinish algoritmining xorijiy tilni o‘qitishdagi ahamiyati	546
144.	<i>Karimov Shoxrux Ilxom o‘g‘li, Tojiyev F.I.</i> Individual titan implantlarida osteoblast faolligi va suyak regeneratsiyasini baholash	548
145.	<i>I.Z. Abbazov, B.T. Abbazov, Z.R. Tursunov.</i> “STANDART TESTING SIEVE TS-300” laboratoriya uskunasi o‘tkazilgan tajriba tahlili	552
146.	<i>Алиқулова Лайло.</i> ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ МАМЛАКАТ БАҲАРАП РИВОЖЛАНИШИНИНГ АСОСИ ВА СТРАТЕГИК ЙЎНАЛИШ СИФАТИДА	557
147.	<i>Vaqqosov Shoxrux.</i> ZAMONAVIY TA‘LIM PARADIGMALARI VA ULARNING PEDAGOGIK ASOSLARI	560
148.	<i>Kamolova Sabrina.</i> ISLOM SIVILIZATSIYASINING MARKAZIY OSIYODA RIVOJLANISHI: TARIXIY TARAQQIYOT BOSQICHLARI VA MADANIY-MA‘NAVIY MEROS	563
149.	<i>Bo‘ltakov Sardor.</i> O‘ZBEKISTONDA BALIQCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ISTIQBOLLARI	565
150.	<i>Narkuziyev Anvar.</i> DAVLAT QARZI VA INFLYATSIYA O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIKNING NAZARIY ASOSLARI	568
151.	<i>Nizametdinov Ali.</i> GERMANIYA AHOLISINING TADBIRKORLIK ORQALI O‘ZINI O‘ZI BAND QILISHNING MUVAFFAQIYATLI TAJRIBASI	574
152.	<i>Rahmatullaev Mirjalol.</i> O‘ZBEKISTONDA MEVA-SABZAVOTNI QAYTA ISHLASH SANOATINING SHAKLLANISHI VA IQTISODIY MOHIYATI	580
153.	<i>Kamolova Sabrina.</i> O‘ZBEKISTONDA QISHLOQ TURIZMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI	583
154.	<i>Mirzayev Komiljon.</i> QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA EKOLOGIK INVESTITSIYA XARAJATLARI HISOBINI JORIY ETISH TARTIBI	591
155.	<i>G‘aybullayev Sarvar.</i> CHAKANA SAVDO TARMOQLARIDA CRM TIZIMLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	598
156.	<i>Tirkashev Ulug‘bek.</i> XIZMATLAR SEKTORIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY O‘SISHNI TA‘MINLASH	604